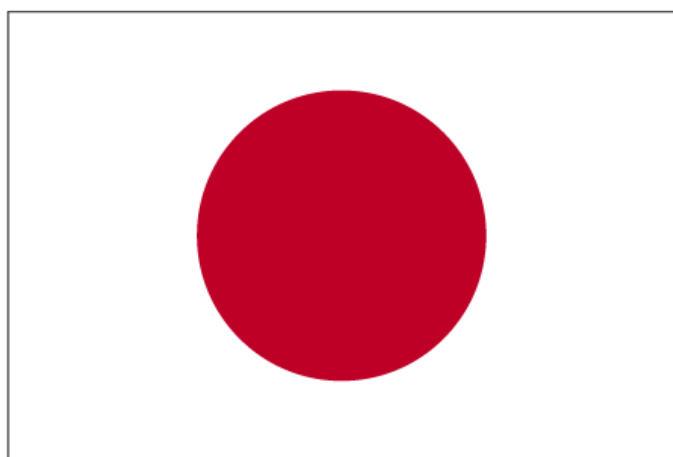

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Japonsko

[Všeobecné informácie o krajine](#)

2023

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

Základné údaje o Japonsku

Názov štátu:	Japonsko (jap. Nippon-oku alebo Nihon-oku; angl. Japan)
Hlavné mesto:	Tokio (14 mil. obyvateľov)
Rozloha:	377 975 km ²
Počet obyvateľov:	125,7 mil.
Národnostné zloženie:	Japonci (98,5 %), Kórejčania (0,5 %), Číňania (0,4 %), ostatní obyvatelia (0,6 %), vrátane pôv. obyvateľov Ainu (asi 20 000)
Náboženstvo:	šintoizmus a budhizmus 60-90 %, kresťanstvo 1,0 %
Úradný jazyk:	japončina
Štátne zriadenie:	konštitučná monarchia
Administratívne usporiadanie:	8 regiónov, 47 prefektúr
Mena:	japonský jen (1 EUR = 148,31 JPY k 17.05.2023)
Štátny sviatok:	23. februára (narodeniny cisára)
Hlava štátu:	cisár Naruhito (od 1.5.2019, éra Reiwa)
Predseda vlády:	Fumio Kishida (od 4.10. 2021)
Minister zahraničných vecí:	Yoshimasa Hayashi (od 10.11.2021)
Minister hospodárstva, obchodu a priemyslu:	Yasutoshi Nishimura (10.08.2022)
Zákonodarný orgán:	Parlament (jap. Kokkai): <i>Snemovňa reprezentantov</i> (japonsky <i>Shūgiin</i>), 475 poslancov, od 10.11.2021 predseda Hiroyuki Hosoda, Liberálnodemokratická strana). Posledné voľby: 31.10.2021. <i>Snemovňa radcov</i> (japonsky <i>Sangiin</i> , 242 poslancov, od 1.8.2019 predsedkyňa Akiko Santō, Liberálnodemokratická strana). Posledné voľby: 21.07.2019.
Hlavné politické strany:	koaličné: Liberálnodemokratická strana (LDP), Komeito (KP) opozičné: Konštitučná demokratická strana Japonska (CDPJ), Kíbo no to - Strana nádeje, Nippon Ishin no kai, Japonská strana obnovy (JIP), Komunistická strana (JCP)
Nadviazanie dipl. stykov:	3.2.1993 (uznanie k 1.1.1993)
Veľvyslanec SR v Japonsku:	Marián Tomášik (17.8.2017)
Veľvyslanec Japonska v SR:	Makoto Nakagawa (20.8.2020)

a) Základná charakteristika hospodárstva

Japonsko zotrúva na pozícii **tretej najväčšej národnej ekonomiky** (po USA a ČLR) podľa nominálneho HDP, a **štvrtej podľa parity kúpnej sily** (po ČLR, USA, India). V r. 2012 – 2021 bol rast HDP okolo 0,54 % ročne. V roku 2020 bol však rekordný pokles HDP o 4,5 % z dôvodu pandémie COVID-19. Odvtedy však japonská ekonomika opäť rastie, v roku 2021 bol zaznamenaný rast HDP o 1,7 % a v roku 2022 o 1,1 %.

Napriek tomu, že Japonsko nemá už tú dynamiku, akú malo v období cca 1950-1990, stále si udržiava **vysokú výkonnosť**, ktorá je založená na **vyspelých technológiách a inováciách**. Japonsko – napriek istému poklesu – stále zaujíma popredné miesto v objeme výdavkov na vedu a výskum vo výške 3,2 % HDP.

Vysokú úroveň si udržiava výroba elektronických, elektrotechnických zariadení, optický priemysel, lodiarstvo, obranný priemysel, medicína a pod. Istý pomalší pokrok možno pozorovať v segmente finančných služieb, obnoviteľných zdrojov energie, produkcii softvéru a pod. Inovácie by tak naďalej mali byť hnacou silou japonského hospodárskeho rozvoja - predovšetkým v oblasti IT, strojárstva a špičkových technológií. Japonská vláda si kladie za

cieľ, aby sa Japonsko stalo vedúcou svetovou ekonomikou v oblastiach superpočítačov, moderných technológií ako sú biotechnológie, nanotechnológie, prieskum morského dna a kozmický výskum. COVID-19 aj ruská agresia proti Ukrajine prinútil upriamiť pozornosť na domácu produkciu zdravotníckeho materiálu, vakcín, polovodičových čipov a tiež alternatívnych zdrojov energie.

Japonsko je závislé na **medzinárodnom obchode** a patrí medzi krajiny, ktoré tradične podporujú jeho **liberalizáciu**. V súčasnosti sa v dôsledku zmien medzinárodného prostredia usiluje o **zabezpečenie dodávateľských reťazcov** v rámci spoločenstva demokratických a prozápadných štátov. EÚ v týchto otázkach vníma ako prirodzeného spojenca. Japonská vláda vyjadrila snahu v spolupráci s USA znižovať závislosť na priemyselných subdodávkach a dovoze niektorých strategických položiek (polovodiče, zdravotnícky materiál) zo zahraničia (najmä z ČĽR) cestou presunu časti tejto výroby do Japonska alebo krajín juhovýchodnej Ázie. Japonsko patrí medzi **najväčších držiteľov zahraničných aktív** vo svete, čo pre krajiny vytvára strategickú finančnú rezervu.

Podiel sektorov na tvorbe HDP je nasledujúci: služby 70 %, priemysel 29 %, poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov 1 %. V porovnaní s inými vyspelými krajinami vysoký podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti je prekážkou modernizácie a rastu efektivity práce.

Negatívnym aspektom pre japonskú prosperitu je **rýchlo starnúca populácia**, čo je dané rastom očakávanej dĺžky dožitia (pre Japoncov narodených po roku 2010 sa – podľa rôznych odhadov bude blížif 90-100 rokom) a **nízkou pôrodnosťou** (V roku 2022 bola úroveň fertility 1,368 pôrodov na jednu ženu, svetový priemer je 2,4). Zastúpenie seniorov nad 65 rokov dosiahlo v r. 2020 úroveň 28,8 %. **Počet obyvateľov v Japonsku neustále klesá**, pričom podľa odhadov z mája 2023 by populácia mala klesnúť až o 30 % (na 87 miliónov) do roku 2070). Japonská vláda však dúfa, že problém starnutia a poklesu populácie bude môcť krajina riešiť pomocou naakumulovaného kapitálu v minulosti, zahraničných investícií, plného prechodu z priebežného systému financovania penzií na kapitálový, robotizácie a automatizácie a tiež pomocou predlžovania aktívnej fázy života.

Nepriaznivým momentom je **rast verejného dlhu**, ktorý sa najmä v súvislosti sa masívnym „anti-COVID-ovými“ balíkmi pomoci vyšplhal v roku 2022 na 263 % (z čoho 45 % je voči Bank of Japan). Od r. 2022 Japonsko čelí poklesu hodnoty jenu voči ostatným menám, pričom tento trend pokračuje aj v roku 2023.

Snaha bývalého premiéra S. Abeho medzi rokmi 2012-19 dynamizovať japonské hospodárstvo pomocou monetárneho uvoľňovania, flexibilnej fiškálnej politiky a novej stratégie rastu (tzv. **abenomika**) bola čiastočne úspešná a viedla k zvýšeniu ziskov firiem, rastu zapojenia žien do pracovného procesu, nízkej nezamestnanosti a pod. Vláda Y. Sugu kládla dôraz na zápas s pandémiou a jej dôsledkami, technologickú modernizáciu, digitalizáciu a do roku 2050 prechod na tzv. bezuhlíkovú ekonomiku. Nový kabinet F. Kishidu sa okrem úsilia o modernizáciu snaží o vybudovanie „nového kapitalizmu“ (v čom možno vidieť najmä snahu o rast plátov a väčšiu mieru sociálneho prerozdelenia) a o väčšiu nezávislosť na dodávkach surovín a polotovarov z Ruska a ČĽR a hospodársku, bezpečnostnú a vedecko-technickú spoluprácu so západnými demokraciami.

Základné indikátory	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rast HDP (%)	2,6	-0,4	1,3	0,9	1,9	0,3	-0,1	-4,8	1,7	1,1
Miera inflácie (CPI %)	-0,5	1,7	1,8	0,3	-0,2	1,0	0,5	-0,1	0,2	2,5
Miera nezamestnanosti (%)	4,0	3,6	3,5	3,0	2,8	2,4	2,2	2,9	2,8	N/A
Rozpočtový deficit (% HDP)	-7,2	-5,7	-4,5	-4,7	-3,9	-3,3	-3,1	-10,3	-5,3	-6,4
Verejný dlh (% HDP)	244,5	249,1	248,0	250,4	250,4	226	238	266	255,4	263

Zdroje: OECD, IMF, Eurostat, Statistic Bureau of Japan, Ministry of Finance of Japan

Predpoveď IMF rastu HDP Japonska v roku 2023 je na úrovni 1,3 % a BoJ odhaduje infláciu na úrovni 2,5 %. Posledné dve dekády zažívalo Japonsko priemerný rast len okolo 0,5 % ročne. Japonský **podiel na svetovom HDP** dlhodobo klesá (aktuálne 3,75 % v roku 2022, pričom v r. 2020 to bolo ešte 5,7 % a v roku 1994 až 17,4 %). V úlohe najvýznamnejšieho ekonomického centra ázijsko-pacifického regiónu však bolo Japonsko v poslednom období

nahradené ČĽR. Z hľadiska HDP(PPP - parity kúpnej sily) na obyvateľa a technologickej vyspelosti sa v niektorých oblastiach dostali pred Japonsko aj Taiwan a Južná Kórea.

Porovnanie s ostatnými veľkými ekonomikami (rok 2023, IMF):

	Nominálny HDP (v mld. USD)	Podiel na svetovom HDP	HDP podľa PPP (v mld. USD)	Podiel na svetovom HDP podľa PPP	Nominálny HDP na obyvateľa	HDP (PPP) na obyvateľa
SVET	105 570	100,0 %	174 470	100,0 %	13 440	20 162
ČĽR	19 370	19,2	33 010	18,92	13 720	23 380
EÚ-27	18 300	17,6	25 400	14,56	39 940	56 930
USA	26 850	24,4	26 850	15,39	80 030	80 030
Japonsko	4 401	4,7	6460	3,7	35 390	51 810
India	3740	3,2	13 030	7,47	2 600	9 070
Nemecko (aj v EÚ)	4310	4,1	5 550	3,18	51380	66 130
Rusko	2060	1,8	4 990	2,86	14 400	34 840

Zdroj: IMF

V posledných kvartáloch bol **rast HDP** nasledovný:

	I-2020	II-2020	III-2020	IV-2020	I-2021	II-2021	III-2021	IV-2021	I-2022
Medzikvartálne v %	+0,4	-7,9	+5,3	+1,8	-0,5	+0,6	-0,7	+1,1	-0,2
Medziročný prepočet v %	+1,8	-28,2	+23,0	+7,5	-2,1	+2,4	-2,8	+4,6	-1,0

Zdroj: Cabinet Office, Trading Economics

Štruktúra HDP (2020)

Z hľadiska **produkcie**

Výrobný priemysel	20 %
Výroba a dodávky elektriny, plynu a pod	9 %
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybníctvo	1 %
Obchod	13 %
Doprava, pošta, ubytovacie a stravovacie služby, telekomunikácie, internetové služby	11 %
Finančné a realitné služby	17 %
Vzdelávanie, verejná správa, zdravotníctvo a pod.	17 %
Ostatné služby	12 %

Z hľadiska **dopytu**

Súkromná spotreba	54 %
Podnikateľské investície	16 %
Investície do bývania	4 %
Vládne výdavky	27 %
Export	16 %
Import	-16 %

Zdroj: Cabinet Office

Z podnikateľských investícií išlo 7 % do strojového vybavenia, 4 % do stavieb a 5 % do vedy, výskumu a software. Priemyselná produkcia v januári 2023 klesla najviac od leta 2022 – až o 5,3 %. Prispelo k tomu najmä zníženie výroby strojov, áut a elektronických súčiastok.

Vo fiškálnom roku 2021 dosiahla **platobná bilancia** Japonska na **bežnom účte** hodnotu 98,4 miliárd euro. Na **kapitálovom účte** dosiahla 844 miliárd euro. **Devízové rezervy Japonska** sú druhé najväčšie na svete mali v marci 2023 hodnotu 1257miliárd USD.

Pre porovnanie:

		Rezervy v mld. USD
1.	Čína	3 180
2.	Japonsko	1 257
3.	Švajčiarsko	822
4.	India	588
.....		
13.	USA	366
32.	EÚ (ECB)	83

Zdroj: IMF

Zahraničný dlh (ako súhrn dlhu verejných aj súkromných subjektov) Japonska predstavoval v roku 2022 101,8 % nominálneho HDP krajiny v porovnaní s pomerom 96,4 % v predchádzajúcom roku.

Rok 2021 sa v japonskej vyznačoval snahou prekonať negatívne dôsledky covidu. V ekonomike sa však nepodarilo dosiahnuť „predcovidovú“ úroveň. Premiér Fumio Kishida hovorí o potrebe väčšej redistribúcie a štátnej podpory určenej na prekonávanie sociálnych rozdielov. Svoje sľuby označuje za „**nový druh kapitalizmu**“, ale bez presnejšej definície. Cieľom má byť podpora strednej vrstvy aj rast natality. Súčasťou tohto programu je zvýšenie dane z kapitálových príjmov jednotlivcov a korporácií. Tiež aj mechanizmus daňových úľav a sankcií, ktorý by motivoval korporácie zvyšovať mzdy zamestnancom. Identifikoval aj profesie, ktorých by sa najviac malo týkať zvýšenie miezd: pracovníci v zdravotníctve, v oblasti sociálnej starostlivosti a starostlivosti o deti v predškolskom veku, ktoré sú momentálne najmenej atraktívne pre ich náročnosť a nízke finančné ohodnotenie.

V zime 2021/2022 zažilo JP **najsilnejšie vlnu pandémie COVID-19**, no v priebehu marca-apríla 2022 boli zrušené takmer všetky opatrenia obmedzujúce hospodárske a spoločenské aktivity.

V strednodobej perspektíve bude ekonomická stagnácia istý čas kompenzovaná príjmami z investícií v zahraničí a z naakumulovaného bohatstva v minulosti, čím sa podarí udržať v krajine istý čas sociálnu stabilitu. Hlavnými problémami krajiny budú ale **starnutie a pokles populácie, nízky hospodársky rast, zvyšovanie rozpočtového deficitu aj verejného dlhu**. Japonská spoločnosť navyše zatiaľ **odmieta masovú imigráciu** a chápe ju ako ohrozenie národnej a kultúrnej výlučnosti, hoci za posledných 15 rokov sa počet zahraničných pracovníkov strojnásobil. Nádej, že medicínsky pokrok a technologické inovácie kompenzujú spomenuté problémy, nie je úplne nerealistická, no bude to len čiastočné riešenie. Navyše vzhľadom na starnúcu populáciu a jej prirodzený konzervatizmus už teraz sme svedkami toho, ako sa niektoré inovácie a zmeny v Japonsku (ktoré bolo dlho symbolom technologického pokroku) zavádzajú oneskorene (platba kartami, teleworking, alternatívne bezuhlíkové energetické zdroje).

Čo sa týka **štátneho rozpočtu**, pôvodný zámer Abeho vlády bol udržať deficit nízky a postupne pomaly znižovať dlh štátu a iných verejných subjektov. Nástup recesie a pandémie zvrátili tento zámer.

Rozpočet na fiškálny rok 2022 bol schválený 23. marca 2022 vo výške 900 miliárd USD. Prioritou boli obrana, sociálne výdavky, boj proti rastu cien potravín, energií a surovín a tiež proti dôsledkom starnutia populácie. 33 % výdavkov bolo krytých vydávaním nových dlhopisov.

Rozpočet na fiškálny rok 2023 bol schválený 28. marca 2023 vo výške 841 miliárd USD. Prioritou je zvýšenie výrazne klesajúcej pôrodnosti a navýšenie nákladov na obranu. Významnými prioritami je boj proti zvyšujúcim sa cenám, lokálne samosprávy budú môcť využiť finančnú podporu na financovanie zvýšených nákladov na elektrinu domácností a fabrík alebo obed v školských jedálňach. Rozpočet tiež počítá s dávkami pre nízkopříjmové rodiny a farmárov.

Stimulačné opatrenia na zmiernenie negatívnych dôsledkov krízy:

V priebehu **roku 2020 vláda** v troch balíčkoch „vrhla“ do ekonomiky **2 062 miliárd euro** (cca 40 % HDP!). Obsahoval položky zamerané na podporu zdravotníctva, zamestnanosti, sociálne slabších rodín a malých a stredných podnikateľov. V tomto duchu pokračovala v politike aj v r. 2021. S doznievaním pandémie COVID-19 sa pozornosť vlády sústreďuje na **novú krízu** vyvolanú ruskou agresiou proti Ukrajine, ktorá vyvolala rast cien palív, surovín a potravín. Dôležitým záujmom je zabezpečiť aj domácu výrobu polovodičových čipov. Aj preto štátom podporovaná spoločnosť Rapidus koncom februára 2023 oznámila, že postaví na ostrove Hokkaido závod, kde chce o päť rokov začať masovú výrobu čipov s najmodernejšou 2-nanometrovou technológiou. Továrňou by mala byť centrom výroby čipov v Japonsku.

Japonský jen tradične patril medzi dlhodobu stabilné meny a je používaný aj ako rezervná mena a mena medzinárodného obchodu (najmä vo východnej Ázii). V súčasnosti však zažívame postupné oslabovanie jenu.

Aktuálny kurz (k 17.5.2023): 1 EUR = 148,31 JPY, 1 USD = 137,63 JPY

Ukazovatele HDP:

HDP v apríli 2023 (odhad IMF)

	Japonsko	Slovensko
HDP	4 410 mld. USD	127 mld. USD
HDP (PPP)	6 460 mld. USD	225 mld. USD
HDP na obyvateľa	35 390 USD	23 460 USD
HDP (PPP) na obyvateľa	51 810 USD	41 510 USD

Zdroj: IMF

Deficit štátneho rozpočtu bol v roku 2021 okolo 6 % HDP a v roku 2022 okolo 6,4 % HDP. **Verejný dlh** predstavoval v roku 2021 255,39 % a v roku 2022 dosiahol 263 %.

V posledných rokoch sa podarilo zvýšiť zamestnanosť žien. V súčasnosti je zamestnaných okolo 80 % žien v produktívnom veku, pričom v roku 2000 to bolo len okolo 65 %. Vďaka lepšiemu zdravotnému stavu sa predlžuje aj fáza aktívneho života a **rastie počet zamestnaných seniorov** (napríklad vo vekovej kategórii 70-74 rokov dnes pracuje 42 % mužov oproti 31 % v roku 2012). Aj preto napriek poklesu počtu obyvateľov v produktívnom veku (z asi 85 mil. v roku 2005 na cca 75,1 mil. v roku 2019) výška počtu zamestnaných osôb v období 2010 – 2019 mierne stúpala. V roku 2012 to bolo 62,7 mil., no v roku 2020 asi 68,9 mil. osôb, čím sa zrejme dosiahol vrchol, pretože v roku 2021 tento počet opätovne klesol na 66,7 mil.

Celkovo možno konštatovať, že japonské hospodárstvo pociťuje v niektorých odvetviach nedostatok pracovnej sily a nemá už žiadny významný domáci rezervoár (ako boli ženy, seniori a pod.), z ktorého môže čerpať. Rastie preto zastúpenie zahraničných pracovníkov a tiež tlak na automatizáciu a robotizáciu. Japonsko čiastočne **uvoľnilo niekdajšie reštrikcie na príchod zahraničnej pracovnej sily**. Počet zahraničných pracovníkov sa v r. 2020 zvýšil na 1 658 000 v porovnaní s 498 000 v r. 2008. Koncom apríla 2023 Japonsko tiež prijalo „Akčný plán na prilákanie ľudských a finančných zdrojov zo zahraničia“, ktorého cieľom je prispieť k udržateľnému rastu japonského hospodárstva.

Čo sa týka **segmentového rozčlenenia pracovnej sily**, toto je pomerne stabilné s miernym rastom sektora služieb:

	2009	2019
Služby	69,5 %	72,2 %
Priemysel	26,3 %	24,4 %
Pôdohospodárstvo	4,2 %	3,4 %

Zdroj: www.statista.com

Japonsko nemá oficiálnu jednoznačne stanovenú **hranicu chudoby**. Podľa odhadu OECD v miestnych japonských pomeroch môže žiť až 15,7 % populácie. Problém chudoby sa týka v Japonsku najmä starších osamotených žien.

Reálna mzda v období 2012-2019 mierne stúpala **priemerne o 1 % ročne**, čo bolo vnímané ako nedostatočné. V priebehu roku 2020 nominálna mzda poklesla o 0,2 %, a tento pokles nebol do konca r. 2021 vyrovnaný. V roku 2022 išlo o pokles o 0,9 %. Z pohľadu pracujúcich sa posledné roky **zhoršujú pracovné podmienky**, najmä v malých a stredných firmách. V roku 2021 bola **priemerná mesačná hrubá mzda v Japonsku 4730 USD**. Minimálna mzda je okolo 1130 USD (po poklese kurzu jenu), líši sa však regionálne.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Dve charakteristické vlastnosti japonskej povojnovej ekonomiky – prepojená monopolistická štruktúra výrobcov, dodávateľov a distribútorov, známa ako „**keiretsu**“ a **záruka celoživotného zamestnania** pre podstatnú časť mestskej pracovnej sily boli veľmi tesno vzájomne prepojené. Tieto typické črty a charakteristiky japonského hospodárstva však v súčasnosti slabnú pod tlakom globálnej konkurencie, ako aj domácich demografických zmien. Ďalším znakom je prekvapivo **vysoký podiel malých podnikov** na celkovej zamestnanosti, čo je ďalšou prekážkou modernizácie a investovania do nových technológií. Japonsko dnes čelí silnej konkurencii z dynamickejších krajín v susedstve: Južná Kórea, Taiwan a ČĽR. V Japonsku veľmi dobre fungujú verejné služby a infraštruktúra (vzdelanie, školstvo, verejná doprava).

Priemyselný sektor, silne závislý na dovoze základných surovín a palív, sa na celkovom HDP krajiny podieľa 29 %. Japonsko je významným producentom automobilov a lodí. Patrí medzi najväčších a technologicky najvyspelejších výrobcov v oblasti elektronických zariadení, strojárstva, chémie a petrochémie, robotiky, mikrotechnológií, optoelektronických zariadení, optických médií, optických vlákien a výroby polovodičov. Postupne klesá podiel výroby ocele, textilu a výroby lodí, stabilnú úroveň si udržuje stavebníctvo.

Najväčším sektorom ekonomiky je ale **terciálny sektor**, ktorý tvorí 70 % celkového HDP Japonska. Hlavnými odvetviami sú bankovníctvo, poisťovníctvo, nehnuteľnosti, veľkoobchod a maloobchod, preprava, servis a telekomunikácie. Telekomunikačné a obchodné firmy, vrátane mobilných operátorov (NTT DoCoMo, KDDI, Softbank) sú v súčasnosti najziskovejšie. V uvedených odvetviach patria medzi najvýznamnejšie spoločnosti Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ, Mizuho Bank, Sumitomo Mitsui Banking Corporation, NTT, TEPCO, Nomura, Mitsubishi Estate, Tokyo Marine, JR, JAL a ANA, ktoré sa zaraďujú medzi najväčšie spoločnosti na svete. Medzi najvýznamnejšie obchodné skupiny – „**keiretsu**“ patria Sumitomo, Mitsui, Mitsubishi, Yasuda, Itochu a Marubeni.

Poľnohospodárstvo je vysoko dotované a chránené. Hoci má len 1 % podiel na celkovom HDP krajiny, zamestnáva približne 3,3 % obyvateľstva. Napriek tomu je Japonsko závislé na importe základných potravín – až 60 % celkovej spotreby. Významným faktorom v ekonomike je rybolov, na Japonsko pripadá asi 3 % svetového rybolovu a okolo 1 % produkcie akvakultúr. Ochrana je podmienená historickou úlohou poľnohospodárstva v krajine, pričom táto téma tiež pravidelne rezonuje pri voľbách medzi vidieckym obyvateľstvom. Rokovania o voľnom obchode s viacerými partnermi (TPP, EÚ, Čína, Kórejská republika a ďalšie) však otvorili aj tému poľnohospodárstva. Po r. 2018 viditeľne stúpol import potravín z krajín EÚ (syry, víno).

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách

ADB, AfDB, APEC, ARF, Australia Group, BIS, CD, CE (pozorovateľ), CERN (pozorovateľ), CICA (pozorovateľ), CP, CPTPP, EAS, EBRD, FAO, FATF, G-20, G-5, G-7, G-8, G-10, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRC, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, NEA, NSG, OECD, OPCW, Paris Club, PCA, RCEP, UN, UNCTAD, UNDOF, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIT, UNRWA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC.

Japonsko a EÚ

EÚ predstavuje pre Japonsko **hodnotovo blízkeho strategického partnera** v politickej, hospodárskej oblasti či klimatickej a strategicko-bezpečnostnej. EPA (**European Partnership Agreement**) vstúpila do platnosti dňa 01.02.2019. Cieľom EPA, ktorá pokrýva približne 30 % globálneho HDP, je posilniť pozíciu EÚ a partnerstvo s jej najbližším spojencom v Ázii s cieľom uľahčiť európskym vývozcom predaj výrobkov a služieb. Zmluvný rámec poskytuje priestor aj na bilaterálnu spoluprácu. Od vstupu dohody do účinnosti najprv v r. 2019-2020 zaznamenal vzájomný obchod kvôli pandémie pokles, no začiatkom roka 2021 **stúpol vývoz z EÚ do Japonska asi o 8-9 % a dovoz asi o 5 % oproti r. 2018**. Najviac vzrástol vývoz potravín a elektrotechnických výrobkov, na japonskej strane zase vývoz automobilov.

Japonsko je po Číne druhým najväčším obchodným partnerom EÚ v Ázii. Japonsko je zároveň siedmym najväčším partnerom pre vývoz a dovoz tovaru z EÚ. EÚ a Japonsko spolu tvoria asi štvrtinu svetového HDP. **Dovoz z Japonska do EÚ** vzrástol v roku 2022 (oproti roku 2021) o 12,1 % na 69,813 mld. EUR. Dominujú mu stroje, motorové vozidlá, chemikálie, optické a lekárske prístroje a plasty. **Vývoz EÚ do Japonska** vzrástol v roku 2022 (oproti roku 2021) o 14,9 % na 71,581 mld. EUR. Dominujú mu chemikálie, motorové vozidlá, stroje, optické a lekárske prístroje a potraviny a nápoje.

Japonsko hoci oficiálne podporuje voľný obchod – aktuálne najmä s EÚ - v praxi čiastočne zotrúva pri rôznych metódach ako limitovať vstup európskeho tovaru do krajiny netarifného charakteru. Pomocou rokovaní na úrovni EÚ-Japonsko sa len s námahou postupne

odstraňujú. Pre JP stranu je dôležitá napr. aj otázka prístupu japonských potravín na trh EÚ a vzájomné zabezpečenie dodávok polovodičových čipov.

Pre EÚ aj Japonsko sa do popredia vo vzájomnej spolupráci dostávajú otázky bezpečnosti vrátane výziev, ktoré predstavuje Rusko, KĽDR a ČĽR, obrany demokratických hodnôt a ľudských práv, zabezpečovania dodávateľských reťazcov a zdrojov surovín, vedecká a technická spolupráca, digitalizácia, boj proti klimatickej zmene a ekologická agenda, boj proti dezinformáciám, námorná bezpečnosť, konektivita a a pod.

28. samit EÚ-Japonsko sa uskutočnil 12.5.2022 v Tokiu. Predsedníčka Komisie Ursula von der Leyen a predseda Európskej rady Charles Michel potvrdili postavenie Japonska ako kľúčového partnera EÚ v Indo-tichomorskom priestore. Hlavnými témami stretnutia boli ruská vojna proti Ukrajine, bezpečnosť a obrana, digitálne partnerstvo, "Free and Open Indo-Pacific", čínska asertivita a Zelená aliancia medzi EÚ a Japonskom (obnoviteľné zdroje, klimatická agenda). Nasledujúci samit sa bude konať v lete 2023.

Pozícia Japonska k brexitu

Japonská vláda vyjadrila pri viacerých príležitostiach znepokojenie japonských spoločností z odchodu UK z EÚ. V UK pôsobilo viac ako 1 000 japonských firiem, pričom mnohé z nich si vzhľadom na výhodné daňové podmienky a historické väzby zvolili UK ako bázu pre svoje podnikanie na spoločnom trhu EÚ. Viaceré japonské firmy presunuli svoje európske pobočky z UK do EÚ27. Nová japonsko-britská obchodná dohoda bola uzavretá 11.9.2020.

Pozícia Japonska k ruskej agresii voči Ukrajine:

Japonsko sa zaradilo do skupiny demokratických západných štátov, ktoré ostro odsúdili ruskú agresiu voči Ukrajine. Ukrajine poskytuje materiálnu a finančnú pomoc a pripojilo sa k sankciám proti Ruskej federácii a Bielorusku. Japonské firmy začali opúšťať Rusko. Podiel Ruska na zahraničnom obchode Japonska bol zanedbateľný (1,9 % dovozu). Politicky a strategicky je však významný dovoz plynu (pôvodne cca 9 % celkového), v ktorom mieni Japonsko pokračovať – i preto, že pochádza z projektov Sakhalin-1 a Sakhalin-2 s významným podielom japonských spoločností (30 a 22 %), ktorý by mohol po ich odchode prejsť do čínskych rúk. Citlivo však vníma rast cien ropy, plynu, iných surovín a potravín. Politická diskusia v krajine je naklonená významnému posilneniu obranných kapacít Japonska.

Japonsko a Trans-pacifické partnerstvo:

Po odstúpení USA od TPP líderstvo v TPP prevzalo Japonsko a Austrália a rokovania o TPP boli dňa 23.1.2018 ukončené vo formáte TPP11 (CPTPP- Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership) s možnosťou pre USA opätovne sa k TPP 11 v budúcnosti pripojiť. Dohoda bola podpísaná 8.3.2017 a japonský parlament ju ratifikoval 13.6.2018. Účinnosť nadobudla dňa 30.12.2018. O členstvo v CPTPP formálne 1.2.2021 požiadalo aj UK. JP vyzýva US k opätovnej účasti na TPP.

Japonsko a RCEP:

Regional Comprehensive Economic Partnership je zóna voľného obchodu výhľadovo zahrňujúca 15 signatárskych krajín (ASEAN, Austrália, Nový Zéland, Japonsko, ČĽR a Južná Kórea). Zakladajúca zmluva bola podpísaná 15.11.2020. Japonsko ju ratifikovalo 28.4.2021. Zmluva vstúpila do platnosti 1.1.2022 a aktuálne platí medzi 12 krajinami.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Japonský právny systém je výsledkom recepcie nemeckého občianskeho práva s určitým anglo-americkým vplyvom. K najdôležitejším právnym predpisom v predmetnej oblasti patria: Zákon o obchodných spoločnostiach (Companies Act, No. 86 of 2005), ktorý rozoznáva tieto základné typy spoločností:

- Kabushiki kaisha (KK) – Business corporation (s.r.o.)
- Godo kaisha (GDK) – Limited Liability Company (LLC, jednoduchšia forma s.r.o.)
- Goshi kaisha (GSK) – Limited Partnership (porovnateľná s v.o.s.)
- Gomei kaisha (GMK) – General Partnership
- Yugen sekinin jigyo kumiai (YSJK) - Limited Liability Partnership

Daňové zákony, nariadenia a predpisy

Daňový systém Japonska predstavuje štyri základne skupiny daní:

1) **dane z príjmov**, 2) **dane z majetku**, 3) **spotrebné dane** a 4) **dane z tovarových transferov**.

Japonsko v súčasnosti stále patrí ku krajinám s **relatívne nízkym daňovým zaťažením** tak právnických, ako aj fyzických osôb. Podiel zdanenia na celkovom HDP sa pohybuje okolo 30,6 %. Vláda v snahe atraktívniť krajinu pre zahraničných investorov od 2015 znižuje dane obchodných spoločností. Daň z príjmu pre právnické osoby je aktuálne 23,2 %, no vďaka rôznym regionálnym poplatkom môže dosahovať až 33 % (v Tokiu), daň z príjmov fyzických osôb je progresívna, je v priemere 22,3 %, no v najvyššej kategórii môže dosahovať až 45 %. Pre zamestnanca je súhrn sociálnych odvodov okolo 15 % a pre zamestnávateľa tiež 15 %. Základná daň z tovarových transferov je 10 %.

Pracovné právo:

Pracovné zmluvy sú regulované **Občianskym zákonníkom** a **Zákonom o pracovných štandardoch** (No. 89 of 1896 a No. 49 of 1947). V Japonsku existuje zákon pre minimálne mzdy založený na miestnych životných nákladoch, preto je výška minimálnej mzdy rozdielna v jednotlivých regiónoch. V priemere je okolo 930 jenov na hodinu. Stanovená je 8 hodinová denná pracovná doba a 40 hodinový pracovný týždeň.

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Najdôležitejšou vládnu organizáciou vo sfére podpory a rozvoja zahraničného obchodu je **Japan External Trade Organization (JETRO)**, ktorá bola pôvodne založená ako orgán štátnej podpory vývozu. Postupom času sa JETRO pretransformovalo aj na orgán podpory prílevu zahraničných investícií a dovozu do Japonska.

Pre zahraničných exportérov ponúka JETRO možnosť zaregistrovať sa v bezplatnom programe Trade Tie-up Promotion Program (TTPP), ktorý umožňuje zahraničným spoločnostiam vyhľadať a nadviazať kontakty a prípadnú spoluprácu s japonskými partnermi. Program ponúka bezplatné využitie zariadených priestorov počas ohraničeného časového limitu, bezplatné poradenstvo a ďalšie výhody na začiatku podnikania v Japonsku. Slovenské firmy, ktoré majú záujem o využitie uvedeného programu, sa môžu zaregistrovať na stránke JETRO – www.jetro.go.jp/tpppoas.

JETRO spolupracuje so SARIO a od roku 2012 majú obe štátne agentúry na podporu obchodu a investícií uzatvorené memorandum o porozumení.

Webové adresy, ktoré môžu slovenské spoločnosti využiť pre „**Business matching**“:

JETRO – TTPP	www.jetro.go.jp/en/mjcompany
--------------	--

Japan Trade Organization	japantrade.org/business-opportunities-in-japan
MIPRO - Manufactured Imports and Investment Promotion Organization	www.mipro.or.jp/english
Osaka Global Finance One-stop Support Center	global-financial-city-osaka.jp/en
Startupbootcamp Scale Osaka	www.startupbootcamp.org/accelerator/scale-osaka
EU Japan Centre for Industrial Cooperation	www.eu-japan.eu
Yokohama World Business Support Center	www.ywbc.org/english
WTC Japan Trade Leads	www.wtcjapan.ne.jp
Business Innovation Center Osaka	www.sansokan.jp/English
Kanagawa Trade Promotion Corporation	www.ktpc.or.jp/wtd
Informácie o výstavách, webinároch a pod	www.jetro.go.jp/en/events
EU-Japan Centre for Industrial Cooperation	www.eu-japan.eu/events

Bankový systém:

Centrálnou bankou Japonska je **Bank of Japan**, ktorá sa ako nezávislá inštitúcia zodpovedá len parlamentu. Predsedu Bank of Japan menuje premiér. Bankový systém je okrem centrálnej banky a komerčných bánk tvorený aj niekoľkými špecifickými **vládnymi bankovými ústavmi**: Japonská rozvojová banka (DBJ), Japonská banka pre medzinárodnú spoluprácu (JBIC) a ďalšími špecializovanými štátnymi finančnými inštitúciami. Banky sú združené v Japonskej bankovej asociácii - Zenginkyo. Dôležitou súčasťou japonského finančného systému je Japonská pošta – Japan Post, ktorá spravuje približne štvrtinu všetkých osobných úspor obyvateľstva a je najväčšou finančnou inštitúciou v Japonsku.

Z celonárodného pohľadu sú najvýznamnejšie **tri japonské „mega banky“**, ktoré hrajú významnú úlohu pri podnikaní japonských spoločností v zahraničí: 1) Bank of Tokyo Mitsubishi UFJ (BTMU), 2) Mizuho Bank a 3) SMBC.

SARIO má s BTMU podpísané Memorandum o spolupráci od roku 2005 a s Mizuho Bank od januára 2015. V prefektúrach sú tiež významné **lokálne banky** ako napr. Yokohama Bank, Tochigi Bank, Musashino Bank a pod. Zahraničné banky nie sú veľmi aktívne na japonskom trhu, a to hlavne z dôvodu konzervatívnosti a pevnej väzby japonských klientov na „svoju“ banku a tiež špecifik japonského bankového trhu v produktoch, službách a pod.

c) Verejné obstarávanie

Japonsko je zmluvnou stranou **Dohody WTO o vládnom obstarávaní** (WTO Agreement on Government Procurement), z čoho mu vyplývajú konkrétne záväzky. Napriek tomu, že japonská vláda postupne reformuje právny rámec verejného obstarávania (VO) smerom k jeho uvoľňovaniu aj pre zahraničné subjekty, EÚ v rokovaníach s japonskou stranou upozorňuje, že niektoré špecifické črty verejného obstarávania v Japonsku nie sú celkom kompatibilné s transparentným, otvoreným a konkurenčným systémom zadávania štátnych zákaziek, hoci došlo k výraznému pokroku. Japonsko má decentralizovaný systém verejného obstarávania, do ktorého sú zapojené vládne a štátne inštitúcie, ako aj lokálne samosprávy a štátne spoločnosti. V rámci verejného obstarávania sa využívajú tzv. otvorená výberová procedúra (Open Tendering Procedure), selektívna výberová procedúra (Selective Tendering Procedure) a obmedzená výberová procedúra (Limited /Single/ Tendering Procedure). Základnou je otvorená výberová procedúra, pri ktorej obstarávateľ vo vestníku zverejňuje výzvu a podmienky výberového konania. Na tovary a služby, ktoré je schopné dodať len malý počet kvalifikovaných dodávateľov, sa využíva selektívna výberová procedúra, kedy obstarávateľ identifikuje a osloví konkrétnych dodávateľov. Posledná spomenutá procedúra, kedy sa nesúťažá, by sa podľa zákona mala využívať len výnimočne, a to v prípadoch, kedy sa do otvoreného tendra nikto nezapojil alebo v špecifikách prípadoch, kedy napr. tovary a služby spadajú pod autorské práva a patenty, vzťahuje sa na ne zákon o utajovaných skutočnostiach, hodnota obstarávaných tovarov a služieb je nízka, obstarávanie je potrebné

vykonať v časovej tiesni a podobne. Napriek tomu, že by malo ísť o obstarávanie vo výnimočných prípadoch, takéto obstarávanie je v Japonsku pomerne časté.

Tendre sú uverejňované v centrálnom vestníku („Kanpo“), resp. v jeho ekvivalentoch na lokálnej úrovni, ktorý vychádza denne, okrem sviatkov. Vestník je vydávaný v japonskom jazyku. Elektronická verzia vestníka (rovnako v japonskom jazyku) je na webstránke www.kanpou.npb.go.jp. Výzvy v elektronickej verzii sú uchovávané 30 dní od uverejnenia. Obstarávateľ zvyčajne zverejňuje verejné obstarávania na svojich web stránkach (informácia je obvykle len v japonskom jazyku). Pod tlakom EÚ začala JETRO (Japan External Trade Organisation) **zverejňovať oznamy o verejných obstarávaníach v angličtine** a s efektívnym vyhľadávacím systémom na stránke: www.jetro.go.jp/en/database/procurement.

Aby sa subjekty mohli zapojiť do výberového konania, musia spĺňať **podmienku kvalifikácie** a byť takto zaregistrované u zadávateľa tendra. Kritériá kvalifikácie si stanovuje každý subjekt samostatne, spravidla ide napr. o rozsah podnikania, referencie v oblasti týkajúcej sa predmetu zákazky atď. Kritériá zverejňuje obstarávateľ výzvou vo vestníku, väčšinou v priebehu decembra až februára. Pretože niektoré dokumenty na osvedčenie kvalifikácie sú vyžadované v špecifickom formáte, odporúča sa, aby si záujemca vyjasnil podrobnosti priamo s kontaktným bodom obstarávateľa. Proces registrácie kvalifikovaného dodávateľa môže byť zložitý a náročný na čas, komunikácia s kontaktným bodom obstarávateľa je spravidla možná iba v japonskom jazyku, záujemca o registráciu kvalifikovaného dodávateľa musí mať dobrý prehľad o špecifických japonských technických štandardoch (JIS - Japan Industrial Standard) a/alebo zákonoch, ktoré sa viažu na predmet obstarávania.

V niektorých prípadoch obstarávateľ kvalifikačné predpoklady kvantifikuje (napr. podľa výšky predaja, kapitálu, dĺžky podnikania, počtu zamestnancov, hodnoty vlastných zariadení, atď.), pričom vytvára skupiny dodávateľov (A,B,C) a pri tendroch potom špecifikuje, pre ktorú skupinu kvalifikovaných dodávateľov je určený. Osvedčenie o kvalifikácii je spravidla platné pre daného obstarávateľa, môže byť však v niektorých prípadoch priznané aj obstarávateľom, ktorým je podriadená organizácia. Ak je vo výzve na predkladanie žiadosti o priznanie štatútu kvalifikovaného dodávateľa tak uvedené, štatút môže byť platný pre viacerých obstarávateľov (napr. pre všetky ministerstvá vlády). Osvedčenie (registrácia u obstarávateľskej organizácii) je spravidla platné dva až tri roky.

Výzva na predkladanie ponúk je obstarávateľom publikovaná vo vestníku najmenej 40 dní pred termínom uzávierky, v prípade obmedzenej výberovej procedúry najmenej 20 dní (v urgentných prípadoch aj menej). Vo zverejnenej výzve sa v anglickom jazyku uvádza názov obstarávateľa, predmet zákazky, množstvo, miesto dodania a termín uzávierky.

Sťažnosti sťažiacich subjektov voči procedúre výberového konania rieši príslušný japonský súd, pričom zákon neurčuje lehoty na jeho rozhodnutie v danom prípade. Ak sa sťažovateľ ďalej odvoláva voči rozhodnutiu súdu, súdny proces môže trvať aj niekoľko rokov. Zákon neustanovuje, že podanie na súd má automaticky odkladný účinok. Podrobnejšiu informáciu o systéme verejného obstarávania v Japonsku možno nájsť aj na web stránkach Ministerstva zahraničných vecí Japonska: <http://www.mofa.go.jp/policy/economy/procurement/>.

d) Zmluvná základňa

Revízia bilaterálnej zmluvnej základne Slovenska s Japonskom bola ukončená. V oblasti hospodárskej spolupráce je v platnosti dohoda o zamedzení dvojitého zdanenia (z roku 2003). V júni 2016 nadobudla platnosť dohoda o pracovných dovolenkách, v januári 2017 bola v Bratislave podpísaná dohoda o sociálnom zabezpečení (NR SR ju ratifikovala v marci 2017).

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície

Japonsko tak patrí medzi krajiny s **vysokou mierou vlastných zahraničných investícií**.

Geografická distribúcia japonských investícií bola v roku 2022 nasledovná:

Krajina	%
USA	34,8
EÚ 27	15,6
Čína	5,2
Spojené kráľovstvo	4,1
J. Kórea, Taiwan, Hongkong, Singapur	7,9
Zvyšná Ázia	11,2
Zvyšok sveta	21,2

Zdroj: JETRO

Japonsko a tok investícií (v miliónoch USD):

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prílev do Japonska	18 805	25 297	39 930	61 509	27 315	47 565
Investície z Japonska	173 768	160 267	258 276	146 041	149 814	175 557

Zdroj: JETRO

Krajina nie je zatiaľ príliš atraktívnou destináciou pre investície vzhľadom na očakávaný vývoj, mieru zhodnotenia a tiež kultúrne a jazykové prekážky a istú dlhodobú tendenciu udržiavať japonskú ekonomiku vo špecifickom izolacionizme, bez veľkého vstupu prístupu zahraničných subjektov a ich výrobkov na japonský trh – hoci v poslednom desaťročí sa japonská vláda snaží pritaľhnuť viacej investícií.

V roku 2022 bol pôvod **zahraničných investícií podľa regiónov** nasledovný:

Región	%
Severná Amerika	29,9
Ázia	29,7
Európa	25,3
Zvyšok sveta	15,1

Zdroj: JETRO

Systematicky stúpa podiel investícií z ázijských krajín. V posledných rokoch najviac zahraničných investícií pritiahol **sektor IT a telekomunikácií. Chemického a farmaceutického priemyslu a finančných služieb a poisťovníctva**. Okolo 50 % investícií tradične smeruje do tokijskej prefektúry.

Japonsko je **najväčším svetovým veriteľom. Čistá medzinárodná investičná pozícia Japonska** v roku 2021 bola + **3 375,8 miliárd USD**. V prepočte +62,8 % HDP (na porovnanie, v prípade SR to je okolo -63 %, USA -65 %, Nemecka + 78 %). Japonsko a japonské subjekty sú taktiež **najväčším svetovým vlastníkom čistých zahraničných kapitálových aktív** už od roku 1991 (v absolútnych číslach).

Kontakty na inštitúcie zaoberajúce sa podporou PZI:

Ministerstvo hospodárstva, obchodu a priemyslu (METI)

www.meti.go.jp/english/policy/external_economy/investment/index.html

Japonská organizácia pre vonkajší obchod (JETRO)

www.jetro.go.jp/en/jetro/activities/fdi.html

Prílev PZI z teritória do SR a naopak, príklady úspešne realizovaných projektov:

V roku 2022 pôsobilo na Slovensku okolo 60 japonských firiem, ktoré zamestnávajú cca 13 000 ľudí. V roku 2021 predstavoval celkový stav PZI z Japonska v SR **75 035 000** EUR, čo na celkovej výške 52,4 miliárd euro predstavuje zanedbateľný podiel. (NBS).

Najväčšími **japonskými spoločnosťami etablovanými na Slovensku** sú: Minebea Slovakia (Košice), Yazaki Wiring Technologies Slovakia (Michalovce), Panasonic Industrial Devices Slovakia (Trstená, Stará Ľubovňa), U-shin (Košice), Akebono Brake Slovakia (Trenčín), Fuso Industries Slovakia (Považská Bystrica), Brother Industries (Košice) a SIIX EMS Slovakia (Nitra). V apríli 2022 japonská farmaceutická firma Takeda otvorila v Bratislave inovačné centrum.

Na druhej strane oficiálne **slovenské kapitálové investície v Japonsku** sú zanedbateľné. Z reálnych investícií však najvýznamnejšiu slovenskú investíciu v Japonsku predstavuje firma ESET.

Technická a finančná pomoc pri vstupe zahraničných investorov do Japonska:

Pomoc zahraničným investorom poskytuje JETRO (www.jetro.go.jp/en/invest).

Jeho hlavné nástroje sú:

- Poskytovanie informácií o podnikateľských príležitostiach a podnikaní.
- Konzultácie s poradcami o pracovnom trhu podmienkach a daniach.
- Pomoc s administratívnymi procedúrami pre registráciu a získavanie licencie.
- Poradenstvo pri legislatíve.
- Pomoc Poradenské investičné podnikateľské centrál (IBSC) i telefónne linky so širokým spektrom služieb vrátane pomoci pri zriadení sídla a najímaní pracovníkov.
- Poskytnutie dočasných kancelárií zadarmo v 6 mestách vrátane Tokia.

Vláda sa v poslednej dekáde usiluje uľahčiť vstup potenciálnym investorom na japonský trh zavádzaním rôznych programov a vytváraním špeciálnych zón, ktoré pomôžu k rýchlejšiemu a lacnejšiemu etablovaniu sa na lokálnom trhu. Možnosti **repatriácie kapitálu** sú relatívne vysoké a zatiaľ bezproblémové.

Investovanie v Japonsku je však náročné a to z pohľadu komunikačného, časového a finančného. Legislatíva je často dostupná iba v japončine, normy sú podľa japonských štandardov, trh má svoje špecifiká a zvyklosti, ktoré treba poznať a väčšinou sa im aj prispôbiť.

Jedným z kľúčových zákonov, ktorý stanovuje všeobecné pravidlá pre zahraničné transakcie vrátane priamych zahraničných investícií je **Zákon o devízovom a zahraničnom obchode** (No. 228 of 1949). Novelizácia zákona účinná od 7.6.2020 znížila hranicu pre vstup zahraničného investora do vybraných strategických japonských spoločností, pri ktorom je potrebný súhlas štátu z 10 % na 1 %. Je to zamerané najmä voči čínskym subjektom a ich tendencii „vykrádať“ technológie.

b) Energetická politika

Japonsko je do **90,4 % závislé od dovozu primárnych energetických zdrojov** (75 % je z krajín Stredného východu).

Japonský „**energetický mix**“ je nasledovný (2018, v %):

Ropa	40,6
Zemný plyn	24,6
Uhlie	24,3
Jadrová, vodná, obnoviteľné zdroje	10,4

Zdroj: www.eie.gov

Zloženie **produkcie elektriny** je nasledovné (2021, v %):

Zemný plyn	31,7
Uhlie	26,5
Ostatné fosílné palivá	11
Solárna energia	9,3

Vodné zdroje	7,8
Jadrové energia	5,9
Biomasa	4,1
Ropa	2,5
Veterná energia	0,9
Geotermálne zdroje	0,3

Zdroj: www.isep.or.jp

Po **fukušimskej jadrovej havárii** sa Japonsko koncentrovalo na dovoz skvapalneného zemného plynu (Japonsko sa dočasne stalo jeho najväčším dovozcom) a podiel jadrovej energie poklesol z asi 22 % takmer na 0 % - až posledných päť rokov tento podiel znovu rastie. Podiel alternatívnych energetických zdrojov je však stále pomerne malý.

Ministerstvo hospodárstva, obchodu a priemyslu – METI vypracovalo v r. 2018 text **základného energetického plánu**, v ktorom vyzýva na zachovanie existujúceho cieľa – vyrábať, postupne do roku 2030, 20-22 % elektrickej energie v jadrových elektrárnach a 20-24 % v obnoviteľných. Poklesnúť by mala spotreba uhlia na menej ako 3 %. Zároveň sa v ňom uvádza, že obnoviteľné zdroje energie by mali byť hlavným energetickým zdrojom Japonska do roku 2050. Najnovším cieľom je podporou zelených technológií dosiahnuť redukciiu skleníkových plynov o 46 % do r. 2030 a ich úplnú 100 % elimináciu do r. 2050. Ruská agresia voči Ukrajine zrejme vyvolá ďalší tlak na zrýchlenie odklonu od fosílnych palív.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Výdavky na vedu a výskum sú v Japonsku **jedny z najvyšších na svete** (3,2 % HDP, 2020). Väčšina výdavkov zabezpečuje súkromný sektor. Deklarovaným cieľom vlády bolo, aby výdavky dosahovali až 4 % HDP, pričom výdavky štátu majú presiahnuť 1 % HDP. V skutočnosti ale toto percento klesá a Japonsko je „predbehnuté“ inými štátmi: USA, Taiwan, Nemecko, J. Kórea, Izrael, Švajčiarsko, Rakúsko. Podľa štatistik WIPO je Japonsko stále dobré v oblastiach ako optika, energetika a elektrotechnika. V oblastiach ako sú výpočtová technika, digitálna komunikácia, medicínske technológie, polovodiče a pod. už prepustilo prvé priečky USA, ČĽR a Južnej Kórey.

Strategické smerovanie vedy a výskumu riadi Rada vlády pre vedu, technológie a inovácie. Formulované je v **6. Základnom pláne pre vedu, technológie a inovácie**, aktuálny je platný pre rozpočtové roky 2021-2025. Dve najdôležitejšie organizácie na podporu vedy a výskumu, ktoré sa zúčastňujú aj medzinárodnej spolupráce, sú Japan Science and Technology Agency (JST) a Japan Society for the Promotion of Science (JSPS).

Medzi hlavné opatrenia vlády na naplnenie zámeru na zabezpečenie dlhodobého rozvoja a zvýšenie konkurencie ešte stále patrí oživenie sektoru **služieb**, podpora **rozvoja zdravotníctva**, podpora **rozvoja IT, strojárstva a technologických inovácií**. Japonsko má ambíciu stať sa vedúcou krajinou v oblastiach superpočítačov, biotechnológií, nanotechnológií, v prieskume morského dna a kozmickom výskume. V súčasnosti sa mimoriadna pozornosť venuje aj biomedicínskym vedám. Dôležitým sa stal aj boj proti klimatickej kríze a jej dôsledkom, reakcia na spoločenské zmeny pomocou technológií a dlhodobá udržateľnosť spoločnosti a kvalita života v nej (humánne orientovaná Societa 5.0)

Japonská vláda podporuje aj koncepciu tzv. **super cities**, kde by sa rozvíjala technológie G5, AI a „big data“. Japonsko dosahuje aj **mimoriadne vedecké výsledky**. V roku 2020 japonské subjekty podali podľa WIPO – 288 tisíc žiadostí na začatie vnútroštátneho patentového konania, čo predstavuje asi 8,8 % , viac má dnes len ČĽR (46 %) a USA (18 %).

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Dovozný režim je **formálne liberalizovaný**, nediskriminačného charakteru s relatívne nízkym colným zaťažením, ktoré patrí k najnižším v rámci krajín OECD. Japonsko je členom Medzinárodnej konvencie pre uľahčenie dovozu komerčných vzoriek a propagačného materiálu a pre dovoz týchto materiálov môžu používať slovenské firmy ATA karnety. Dodávky sú zaťažované clom na základe CIF hodnoty ad valorem alebo špeciálnou sadzbou, len v zriedkavých prípadoch je tovar zaťažený kombináciou oboch. Okrem cla je tovar v Japonsku zaťažovaný 10 % spotrebnou daňou, ktorá je vyrubovaná zo základu hodnoty CIF a dovozného cla a ktorú je potrebné uhradiť v čase colného deklarovania dovozu.

Japonsko je však **dlhodobo kritizované** za prax nerovnakých podmienok v zahraničnom obchode a sťažený prístup na svoj trh. Prístup zahraničného tovaru na japonský trh značne komplikujú netarifné prekážky. Ide predovšetkým o rozdielne štandardy v oblasti priemyselných výrobkov, atestácie a certifikácie výrobkov na celonárodnej úrovni alebo úrovni jednotlivých prefektúr, predpisov na ochranu spotrebiteľa, označovanie tovarov, zdravotné predpisy a pod.

Na základe **Economic Partnership Agreement** oficiálne by väčšina obchodu medzi EÚ a Japonskom mala byť bezcolná. Na dovoz z EÚ však treba špeciálne upozorniť, čo niektorí dovozcovia údajne z dôvodu byrokratickej záťaže nerobia. Naďalej však existujú rôzne netarifné obmedzenia. V súčasnosti sa **Európska Komisia** aktívne snaží rokovať s Japonskom a odstraňovať postupne všetky obmedzenia obchodu nezlučiteľné s dohodami o partnerstve medzi EÚ a Japonskom.

Hlavnú právnu úpravu poskytuje **Colný zákon**:

(https://www.kanzei.or.jp/english_files/pdfs/book/tariff_law_english.pdf)

Medzi ďalšie dôležité legislatívne predpisy, ktoré upravujú jednotlivé normy, patria:

- Zákon o bezpečnosti spotrebných výrobkov
- Zákon o mierach
- Zákon o kontrole elektrických výrobkov a materiálov,
- Zákon o nezávadnosti potravín
- Zákon o farmaceutických záležitostiach
- Zákon o plynárenskom priemysle
- Zákon o cestných vozidlách

Mnohé dovážané tovary a výrobky podliehajú povinnému testovaniu a nemôžu byť umiestnené na japonský trh, pokiaľ nemajú platnú certifikáciu v súlade s príslušnými normami. Aj napriek tomu, že v súčasnosti dochádza v Japonsku k uvoľňovaniu jednotlivých noriem a niektoré normy sa uvádzajú do súladu s medzinárodnými štandardmi, v platnosti stále zostáva celý rad špecifických noriem, z ktorých niektoré ani nie sú preložené do angličtiny. Vzhľadom na uvedené a vzhľadom na to, že japonské predpisy sa špecificky vzťahujú na individuálne výrobky, je nevyhnutná úzka spolupráca s japonským zástupcom alebo importérom, aby bolo dodržané označovanie tovarov predpísaným spôsobom. Označovanie tovarov sa zvyčajne nevyžaduje v procese preclievania tovaru, ale v momente jeho predaja. Tovarové a výrobkové štandardy sú pravidelne publikované prostredníctvom Japanese Standard Association a je možné ich získať na adrese:

http://www.jsa.or.jp/default_english.asp.

JETRO vydáva publikáciu „Difference from International Standards“, ktorá popisuje jednotlivé rozdiely medzi japonskými a medzinárodnými výrobkovými a tovarovými normami. Detailné

informácie bývajú zverejňované v správach JETRO a sú k dispozícii na stránke <https://www.jetro.go.jp/en/reports/survey.html>

Najlepším zdrojom aktuálnych informácií je však stránka **Japonskej colnej správy**: <https://www.customs.go.jp/english/>

Základné dokumenty, ktoré sa vo všeobecnosti vyžadujú pre colné odbavenie pri dovoze, patria:

- obchodná faktúra v trojitom vyhotovení (forma nie je predpísaná),
- dve kópie baliaceho listu,
- nákladný list.

Pre odbavenie tovaru v preferenčnom režime, ako GSP – General System of Preference, je potrebné doložiť doklad o pôvode tovaru spolu s doložkou potvrdzujúcou, že tovar nebol do Japonska re-exportovaný z tretej krajiny.

Štandardná DPH je v Japonsku **aktuálne 10 %**, na viaceré základné produkty je znížená na 8 %. Jednotlivé **aktuálne colné tarify** (pre jednotlivé krajiny a regióny vrátane EÚ) možno nájsť na stránke japonskej colnej správy:

https://www.customs.go.jp/english/tariff/2022_04_01/

Až na výnimky by **dovoz z krajín EÚ** nemal podliehať japonským clám.

Japonská certifikácia tovarov:

Spoločnosti, ktoré vyrábajú tovary nachádzajúce sa v kategóriách špecifikovaných JIS (Japan International Standards), môžu požiadať o udelenie certifikátu týmto produktom. Kompetentné ministerstvo alebo certifikačný úrad JIS udelí tovaru certifikáciu, ak po kontrole firemných pravidiel, kontrole kvality a skúšaní sa budú javiť výsledky uspokojujúce. Prijatím Priemyselných štandardov v roku 1980 otvorila JIS certifikáciu zahraničným spoločnostiam.

Certifikačné orgány JIS, odlišné od JSA a JQA.

- Japan Testing Center of Construction Materials (JTCCM)
- Japan Heating Appliances Inspection Association (JHAIA)
- General Building Research Cooperation of Japan (GBRC)
- Japan Textile Products Quality and Technology Center (QTEC)

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

V roku 2021 dosiahol **japonský export tovarov výšku 751 miliárd USD** (medziročný pokles o 0,9 %) a **import 902 miliárd USD** (nárast o 16,6 %). No podľa indexu otvorenosti ekonomiky Japonsko **nepatrí medzi krajiny s vysokou otvorenosťou**.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Japonský export (2022, v %):

	Export
Potraviny	1,2
Minerálne palivá	2,2
Chemikálie	11,3
Kovy	7,3
Iné priemyselné suroviny	5,8
Strojárska produkcia	19,3
Elektronická a elektrotechnická produkcia	15,9
Dopravné prostriedky a vybavenie	20,1
Ostatné	16,9

Zdroj: JETRO

Japonský import (2022, v %):

	Import
Potraviny	8,0
Suroviny	6,9
Minerálne palivá	28,2
Chemikálie a farmaká	11,3
Výrobky zo základných h surovín	8,7
Priemyselné tovary a polotovary	7,9
Elektronická a elektrotechnická produkcia	14,6
Dopravné prostriedky	2,9
Ostatné	11,4

Zdroj: JETRO

Japonsko je **spracovateľská krajina**. Je závislá na dovoze materiálnych aj energetických surovín a snaží sa vyvážať produkciu s čo možno najväčšou pridanou hodnotou (produkty strojárskoho, elektronického a elektrotechnického priemyslu) vrátane služieb, high-tech a pod.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu

Hlavní **obchodní partneri** Japonska (2022):

	Export (%)	Import (%)
ČĽR	19,4	21,0
ASEAN	15,8	15,0
Ostatná Ázia	21,7	9,3
EÚ	9,5	9,7
UK	1,5	0,8
Ostatná Európa	2,7	2,0
USA	18,5	9,9
Ostatná Amerika	5,0	5,9
Austrália	2,2	9,8
Rusko	0,6	1,7
Zvyšok sveta	3,1	4,9

Zdroj: JETRO

Trendom posledných dvoch dekád bol **nárast obchodu s Čínou a juhovýchodnou Áziou na úkor USA**. Zahraničný obchod bol ťažko postihnutý **koronavírusovou pandémiou**. Až koncom roku 2020 sa začal i za pomoci nových technológií obnovovať. Japonsko v spolupráci s USA dnes aktívne presadzuje politiky väčšej bezpečnosti dodávacích reťazcov a obmedzenie závislosti na ČĽR. **Obmedzuje aj obchod s Ruskou federáciou**, ale tak aby nebola ohrozená jeho vlastná energetická bezpečnosť.

e) Vývoj zahraničného obchodu SR a Japonska podľa ŠÚ SR

Obchod Slovenska s Japonskom v mil. Euro (podľa krajiny pôvodu):

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Export	104,6	71,3	101,3	118,6	135,0	173,5	199,2	259,5	277,9
Import	764,8	640,6	612,9	560,0	479,8	556,0	421,0	490,3	586,6
Obrat	869,4	711,9	714,2	678,6	614,8	729,5	620,2	749,8	864,5
Saldo	-660,2	-569,3	-511,6	-441,4	-344,8	-382,5	-221,8	-230,8	308,7

Zdroj: Štatistický úrad SR

Obchod s Japonskom tvoril v r. 2022 asi **0,27 % slovenského vývozu** a **0,55 % dovozu tovarov**. Celkovo možno povedať, že obchod medzi SR a Japonskom zodpovedá **obchodu medzi**

vyspelými krajinami. SR vyváža do Japonska predovšetkým produkciu s vysokou pridanou hodnotou (segment takéhoto vývozu do Japonska patrí percentuálne medzi najvyššie v rámci EÚ). Poslednú dekádu slovenský vývoz rastie a saldo vo vzájomnom obchode, ktoré je v neprospech SR, sa viditeľne znižuje.

Vytvorením Euro-japonského strategického a ekonomického partnerstva v r. 2019, ktoré prakticky odstránilo clo na 97 % kategórií tovarov a postupne aj rôzne netarifné prekážky obchodu, sa teoreticky otvárajú nové možnosti pre zvýšenie obchodného obratu medzi SR a Japonskom. Zároveň však je potrebné uviesť, že japonská ekonomika je stagnujúca a so stárnúcim obyvateľstvom, čo neponúka veľké príležitosti pre nových dovozcov, ktorí nie sú na japonskom trhu už tradične prítomní a známi.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

V obchodnom styku a pri obchodných rokovaniach je potrebné rešpektovať niekoľko základných skutočností:

- oficiálnym jazykom je japončina, v obchodnom styku sa angličtina používa len ako dorozumievací jazyk. Problém s komunikáciou môže nastať (nielen) pri rokovaniach s malými a strednými firmami a väčšinou je potrebný tlmočník. Pokiaľ ide o obchodné rokovanie s veľkou firmou, často sa dá dohodnúť bez problémov. Obdobne je to aj pri dokumentácii, spracovaná môže byť v angličtine, ale samozrejme japončina je výhodou,
- osobné stretnutia je potrebné dohodnúť s dostatočným časovým predstihom (dni alebo dokonca niekoľko týždňov vopred) a agenda rokovania sa pred rokovaním písomne potvrdí. Japonskí partneri sú veľmi citliví na dohovorené termíny, takže je potrebné dohodnuté termíny stretnutí striktné dodržiavať,
- pri prvotnom kontakte sa vyžaduje poskytnúť najprv informácie o vlastnej osobe a spoločnosti (nie je výnimkou, že pred prvým stretnutím si účastníci rokovania navzájom pošlú životopis) a až potom nasleduje samotný predmet rokovania,
- samotné rokovania môžu byť často z nášho pohľadu veľmi zdĺhavé (pre vyriešenie jednoduchých otázok sú často potrebné niekoľké stretnutia), ale pre japonské firmy, ktoré kladú dôraz na vytváranie vzájomnej dôvery, je to typický postup, neradi pocifujú tlak z druhej strany na prijatie rozhodnutia a nerobia unáhlené rozhodnutia,
- pri osobných stretnutiach je veľmi dôležité rešpektovať štýl komunikácie japonského partnera, pri rokovaní nie je vhodné sa ponáhľať, veľký dôraz sa kladie na zdvorilosť a nevhodná je pri rokovaní nadmerná gestikulácia,
- typickou súčasťou všetkých obchodných stretnutí je výmena vizitiek. Bežné sú obojstranné anglicko-japonské vizitky. Špecifická je forma výmeny vizitiek, ktoré sa podávajú dvoma rukami otočené vždy tak, aby ich mohol obchodný partner prečítať a dvoma rukami sa tiež prijímajú. Bežná je výmena drobných darčiekov medzi partnermi,
- pri rokovaniach je bežné, že si obchodný partner vyžiada bankové referencie na firmu, s ktorou rokuje,
- japonské firmy sú veľmi citlivé na detailné dodržanie všetkých dohodnutých podmienok,
- pre japonského partnera nie je vždy rozhodujúca nízka cena, ale veľmi často je rozhodujúcim faktorom perspektíva dlhodobého obchodnej spolupráce a vysoká kvalita tovaru, ktorá zodpovedá japonským požiadavkám a potrebám,
- v prípade, že si exportér dohodne dodávky svojho tovaru do Japonska, je nevyhnutné, aby bol pripravený zabezpečiť tieto dodávky v dohodnutom objeme a termíne.

Vzťahy a komunikácia:

- Japonci preferujú obchod na báze osobného vzťahu.

- Byť predstavený alebo odporučený niekým, kto už má s tou spoločnosťou dobré vzťahy, je veľmi nápomocné, pretože to pomáha zaradiť vás do ich hierarchie.
- Jednou z ciest budovania a udržiavania vzťahov je zasielanie pozdravov k sviatkom.

Etiketa obchodného rokovania:

- Schôdzky sú vyžadované a pokiaľ je to možné, mali by byť dohodnuté niekoľko týždňov vopred.
- Japonsko je kolektívna spoločnosť a hoci očakávate jednu osobu, je lepšie pripraviť sa na viac prítomných.
- Môže trvať niekoľko stretnutí, kým sa japonskí partneri budú cítiť s vami pohodlne a budú chcieť uzatvoriť s vami obchod.
- Tento prvotný prístup poznávania je dôležitý pri kladení základov pre úspešný vzťah.
- Na začiatku sa môže podpísať len malý obchod, aby sa zistilo či spĺňate ich predstavy.
- Ak budete reagovať promptne a kvalitne, potvrdíte svoje schopnosti a dôveryhodnosť.
- Neodmietnite žiadosť, akokoľvek náročnú alebo neziskovú. Japonci hľadajú dlhotrvajúci obchodný vzťah.
- Usilujte sa dodať čo najviac informácií o vašej spoločnosti vrátane článkov a odporúčaní.
- Darujte malý darček, ako prejav vašej úcty a prezentujte ho najvyššie postavenej osobe na konci stretnutia.

(Pandémia a súvisiace obmedzenia čiastočne narušili tento tradičný model. Japonskí partneri sú viac ochotní komunikovať prostredníctvom e-mailov a čoraz populárnejších webinárov.)

Obchodné rokovania:

- Japonci sú nekonfrontační, zvyčajne nehovoria "nie", je preto dobré sledovať neverbálnu komunikáciu.
- Skupinové rozhodnutia a konsenzus sú dôležité.
- Vyžadované sú písomné kontrakty.
- Japonci často udržiavajú dlhé pauzy v konverzácii. Buďte pokojní a snažte sa zistiť či porozumeli tomu, čo bolo povedané.
- Japonci uprednostňujú široké dohody a vzájomné porozumenie.
- Využitie služieb japonského právnika je signálom dobrej vôle.
- Je dobré nikdy nestratiť sebakontrolu alebo nezvyšovať hlas počas jednania.
- Japonci sú zriedka ochotní ustúpiť. Očakávajú, že obe strany prichádzajú k stolu s najlepšimi návrhmi.
- Japonci nevidia kontrakty ako finálne, a tak môžu byť znovu prerokované.
- Japonci majú vysoké nároky na kvalitu tovaru, od ktorých zvyčajne neustupujú ani vzhľadom na nízku cenu.
- Dôležitým je pre nich aj kvalitné a dôkladné balenie, ktoré považujú za súčasť celkového predaja výrobku.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Perspektívnymi exportnými komoditami okrem **počítačových programov, IT služieb, automobilov a súčiastok** do nich, môžu byť **potraviny** (vína, syry, značkový alkohol, biopotraviny, čokoláda, sladkosti), **súčiastky pre elektronický a elektrotechnický priemysel, organické chemikálie, plasty, značkové oblečenie a obuv, kozmetika, umelecká produkcia** – klasická hudba, aj niektoré produkty ľudového umenia. Aktuálne aj **drevo** a drevené polotovary. Záujem je aj o **patenty na sofistikované technológie**.

Z hľadiska exportu slovenských výrobkov na japonský trh, postavenie SR v Japonsku nie je jednoduché, nakoľko nemá na japonskom trhu vybudovanú tradíciu. Japonské banky aj Japonská agentúra na podporu obchodu (JETRO) majú zastúpenie v susedných krajinách V4 a Rakúsku. Firma, ktorá sa chce úspešne presadiť na japonskom trhu, musí počítať s pomerne vysokými nákladmi pred tým, ako začne dosahovať zisky. Japonský partner a trh si zakladá na

dlhodobých partnerských vzťahoch. Dovozu výrobkov na japonský trh zvyčajne predchádza množstvo osobných kontaktov, budujúcich dôveru a obraz spoľahlivosti u japonských partnerov. Cena je väčšinou faktor, ktorý pri rokovaniach nezohráva prvoradú úlohu.

Väčšinu slovenského exportu na japonský trh realizujú veľké nadnárodné spoločnosti s pobočkami na Slovensku najmä z oblasti automobilového priemyslu. Vlastné slovenské spoločnosti obvykle nedisponujú finančnými zdrojmi na uvedenie vlastnej produkcie na saturovaný japonský trh. Napriek dohodám s EÚ samostatný prístup na trh sťažujú (nielen pre výrobky zo SR, ale aj celosvetovo) aj netarifné bariéry obchodu, ktoré sa pod tlakom EÚ odstraňujú len postupne.

Odporúča sa preto využívať možnosť joint venture, alebo iných foriem spolupráce s domácimi spoločnosťami (distribúcia), ktoré vedia vo veľa otázkach zahraničným firmám pomôcť. Stredne veľká zahraničná firma bez japonského partnera má len malú šancu uspieť na japonskom trhu.

Možnosť presadiť sa majú produkty, pri ktorých handicap absencie tradície nezohráva úlohu, teda hlavne výrobky s vysokou pridanou hodnotou: **inovačné, technologicky vyspelé, alebo jedinečné, módné/trendové, vysoko kvalitné** či zaujímavé iným spôsobom.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Vstup na japonský trh je pre firmu často veľmi komplikovaný – najčastejším riešením je preto využívanie miestnych zástupcov. Japonsko je špecifické **veľkým počtom obchodných medzičlánkov** medzi výrobcou a konečným odberateľom. V zahraničnom obchode je väčšinou striktno dodržiavaná delba medzi dovozcom, distribútorom a predajcom, pričom aj medzi nich často vstupujú ďalšie medzičlánky – obchodné firmy. Pre uplatnenie sa na japonskom trhu je pre firmu nevyhnutné využívať služby japonských dovozných a distribučných spoločností, ktorých pre oblasť zahraničného obchodu existuje v Japonsku veľké množstvo. Jedná sa o malé a stredné špecializované obchodné spoločnosti alebo súkromné osoby pôsobiace na trhu ako sprostredkovatelia. Zo strany japonských firiem záujem o zastupovanie zahraničného výrobcu stúpa a vo väčšine prípadov sa požaduje exkluzivita zastúpenia (najjednoduchšou formou zastúpenia v Japonsku je Zastupiteľská zmluva, k ďalším formám vstupu na japonský trh patria licenčný a technologický transfer alebo spoločné podnikanie formou joint-venture na základe partnerskej dohody).

Tradingové spoločnosti:

Aj napriek tomu, že sa postupom času význam tradingových spoločností v jednoduchom a bežnom obchode pozvoľna znižuje, stále zohrávajú v japonskom zahraničnom obchode dôležitú úlohu. Japonské priemyselné podniky si však stále častejšie (v snahe znižovania nákladov vylúčením maximálneho možného počtu medzičlánkov) začínajú zriaďovať pre oblasť zahraničného obchodu vlastné obchodné divízie alebo dcérske spoločnosti. Tento proces je navyše urýchľovaný prudkým rozvojom takzvaných „Business-to-Business“ služieb prostredníctvom internetu. V súčasnosti vyhľadávajú tradingové spoločnosti nové možnosti podnikania, predovšetkým v oblastiach ako sú telekomunikácie, zahraničné investície, bankovníctvo, poisťovníctvo, obchod s realitami a pod. V poslednej dobe sú tradingové spoločnosti veľmi často účastníkmi fúzií japonských spoločností a to tak v obchode ako aj bankovom sektore. Veľký záujem je o ich manažérske služby, predovšetkým v styku medzi malými firmami a veľkými korporáciami, prevzatie záruk za dodávateľské riziká, poskytovanie krátkodobých dodávateľských úverov a podobne.

K piatim najväčším **tradingovým spoločnostiam** v Japonsku patria: Mitsubishi Corporation, Mitsui&Co., Itochu Corporation, Sumitomo Corporation, Marubeni Corporation.

Výrobné a dovozné združenia:

Jednou z ciest pre slovenské firmy ako osloviť potenciálnych japonských partnerov je využitie odborových výrobných a obchodných asociácií, združení a priemyselných komôr, ktorých je v Japonsku veľké množstvo. Tieto asociácie a odborové združenia obvykle vydávajú informačné bulletiny, v ktorých zverejňujú zahraničné ponuky alebo ponuky a dopyty zahraničných spoločností distribuujú priamo medzi svojich členov.

Obchodné domy:

Pri dovoze svojho zahraničného tovaru využívajú veľké obchodné domy vlastné dovozné oddelenia alebo obchodné firmy.

Najvýznamnejšie hypermarkety a supermarkety sú: Aeon Company, Ltd. , The Dalei, Inc., Helwado Company, Ltd., Izumiya Company Ltd., Kinetsu Department Store Co., Ltd., Fuji Co. Ltd., Life Corp. , Valor Company, Ltd. ,The Maruetsu, Inc.

Najvýznamnejšie obchodné domy: Tokyu Corp., Isetan Mitsukoshi Holdings Ltd., Takashimaya Company, Ltd., J. Front Retailing Company, Ltd., Marui Group Company Ltd., Seven & I Holdings Company, Ltd., 77 UNY Company Ltd., Don Quijote Company Ltd., H2O Retailing Corp., East Japan Railway Company (Convenience Store)

Najväčším problémom vstupu na japonský trh sú sofistikované netarifné prekážky, ktoré obmedzujú alebo znemožňujú, hlavne menším producentom, začať obchodovať s japonskými partnermi. Väčšina výrobkov musí splniť procedúru troch základných krokov:

1. Požiadav o importné povolenie, ktoré obsahuje zoznam aditív a tiež zdokladovať presný pôvod všetkých aditív, ktoré produkt obsahuje. Platí pravidlo, že čím je výrobok prírodnejší, tým je proces jednoduchší. V Japonsku je na rozdiel od iných krajín zoznam povolených aditív a dovážaný výrobok nemôže obsahovať žiadne aditívum, ktoré nie je na tomto zozname. V povolení je nutné presne vyšpecifikovať aj podiely jednotlivých aditív pre colné účely (napr. cukor a pod.)

2. Hygienické povolenie, v ktorom je detailný postup výroby, sterilizácie, skladovania a ostatných činností pri procese výroby. Často býva samotný výrobok tiež testovaný na japonskej strane či naozaj obsahuje všetko, tak ako je popísané v žiadosti a či neobsahuje iné, napr. v Japonsku zakázané látky, baktérie.

3. Balenie tovaru musí tiež byť skontrolované ministerstvom, avšak žiadne presné smernice nie sú zverejnené a postupuje sa od prípadu k prípadu. Finálne povolený tovar musí byť vybavený japonským označením, ktoré má špecifické informácie.

Niektoré všeobecné importné požiadavky je možné nájsť v materiáloch vládnej agentúry **Japan External Trade Organization (JETRO)**:
https://www.jetro.go.jp/ext_images/mexico/mercadeo/ImportProcedures_EN.pdf?msclid=53a87229cb7e11ec85a3d55dbaa26411 (potraviný a agrárna produkty)

Vhodným spôsobom pre firmu, ktorá má záujem presadiť sa na japonskom trhu, je využitie služieb a podporných programov, ktoré poskytuje už spomenutá agentúra JETRO, alebo aj miestne samosprávy (napr. Tokyo SME Support Centre: <https://www.tokyo-kosha.or.jp/TTC/en/index.html>).

JETRO taktiež prevádzkuje **Invest Japan Business Support Centers**, prostredníctvom ktorých poskytuje servis a podporu pre zahraničné firmy, ktoré majú záujem o založenie svojej pobočky v Japonsku. V centrách, ktoré sú napojené na relevantné ministerstvá a agentúry poskytujú bezplatný, kvalifikovaný servis a konzultácie so špecializovanými poradcami. Tieto centrá poskytujú informácie a poradenstvo predovšetkým ohľadom vstupu novej firmy na trh, informácie o nariadeniach a predpisoch štátnych a miestnych autorít, na základe poskytnutých informácií a zadania špecifických údajov vedia vyčísliť predpokladané

orientačné náklady na založenie firmy v Japonsku, pomáhajú pri vybavovaní procedurálnych otázok, poskytujú pomoc pri výbere vhodného miesta a pod. Bližšie informácie o poskytovanom servise sú k dispozícii na adrese <https://www.jetro.go.jp/en/invest>.

Pre slovenské firmy je najvhodnejšie oslovovať pobočku JETRO v Prahe: <https://www.jetro.go.jp/czech>. JETRO na svojich stránkach tiež odporúča **zoznam výstav a veľtrhov** v Japonsku a možno ju nájsť na <https://www.jetro.go.jp/en/database/j-messe>.

Osobitne treba upozorniť na existenciu **EU - Japan Centre for Industrial Cooperation**, (<http://www.eu-japan.eu>) s jeho dobrým personálnym obsadením, ktoré poskytuje podnikateľom z EÚ veľmi užitočné poradenstvo, školenia aj iné informácie.

K ďalším dôležitým organizáciám, ktoré podporujú ekonomickú spoluprácu a zahraničný obchod, patria: International Business Organization of Osaka – IBO Osaka, Japan Chamber of Commerce and Industry – JCCI a Manufactured Imports and Investment Promotion Organization.

Existuje aj množstvo **menších konzultačných spoločností**, ktoré poskytujú všestranné poradenstvo firmám usilujúcim sa investovať alebo predávať na japonskom trhu, alebo sa v Japonsku plánujúcich usadiť.

Proces založenia spoločnosti je analogický procesu na Slovensku alebo v iných vyspelých krajinách kontinentálnej právnej kultúry. Najlepšie je to spraviť za pomoci vhodnej japonskej konzultačnej spoločnosti. Cudzinec bez znalosti jazyka, písma, miestneho práva a zvyklostí to nie je schopný spraviť sám.

Riešenie obchodných sporov:

Riešenie obchodných sporov je v Japonsku veľmi zložitý, a to nielen kvôli jazykovej bariére, ale predovšetkým kvôli zdĺhavosti a komplikovanosti právnych postupov a vysokým nákladom v prípade právneho zastupovania. Za riešenie obchodných sporov v Japonsku zodpovedá Japan Commercial Arbitration Association (JCCA <https://www.jcaa.or.jp/en>). Pokiaľ je nevyhnutné riešenie obchodného sporu s japonskou spoločnosťou prostredníctvom nezávislej inštitúcie, je výhodné prerokovanie sporu prostredníctvom International Chamber of Commerce (ICC <http://www.iccwbo.org>) v Paríži. Najčastejším riešením obchodných sporov je vzájomná neformálna dohoda zúčastnených strán.

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Vízové formality:

Občania Slovenskej republiky nepotrebujú víza na tzv. krátkodobý pobyt v Japonsku, ktorý nepresahuje 90 dní. Pojem krátkodobý pobyt zahŕňa pobyty za účelom cestovania, športu, zotavenia sa, návštevy príbuzných a známych, účasti na amatérskych atletických a iných podujatiach, ale aj krátkodobé obchodné a služobné cesty (ako napr. prieskum trhu, nadviazanie obchodných vzťahov, podpisovanie zmlúv a servis strojných zariadení importovaných do Japonska) alebo družobné návštevy miest a pod.

Vízum si je potrebné vybaviť v prípade ziskových aktivít a zárobkovej činnosti, ako aj v prípade dlhodobých pobytov (presahujúcich 90 dní) za účelom špecifikovaných činností. V prípade dlhodobého pobytu za účelom obchodných, investičných aktivít alebo podnikania je udeľovaná kategória víz „Investor/Business Manager“. Tak ako v prípade iných druhov víz je potrebné si o ne vopred požiadať na veľvyslanectve Japonska, pričom tento druh víz vyžaduje predloženie podnikateľského plánu a detailné údaje o existujúcej právnickej osobe v Japonsku, prostredníctvom ktorej bude žiadateľ uskutočňovať svoje obchodné alebo podnikateľské aktivity. Podrobné údaje o všetkých druhoch víz sú na stránke MZV Japonska: http://www.mofa.go.jp/j_info/visit/visa.

Aktuálne podmienky vstupu na japonské územie možno sledovať aj na stránke MZVEZ SR, napr.: <https://www.mzv.sk/web/sk/sluzby/ak-cestujete-do-zahranicia/oznamy-a-upozornenia-pred-cestou>

Prípadne japonského MZV:

https://www.mofa.go.jp/ca/cp/page22e_000925.html#section5

Režim vstupu a pobytu:

V prípade krátkodobého pobytov v Japonsku nie je vyžadovaná registrácia pobytu na úradoch po prilete do krajiny. V prípade dlhodobého pobytu je cudzinec povinný zaregistrovať si pobyt na obecnom úrade v mieste pobytu do 90 dní od vstupu do krajiny. Po registrácii je cudzincovi pridelená špeciálna ID karta (Registration Card), ktorú je treba mať pri pobyte v Japonsku vždy pri sebe a preukazovať sa ňou namiesto cestovného pasu. Pokiaľ cudzinec s dlhodobým pobytom plánuje vycestovať krátkodobu z Japonska behom platnosti víz na pobyt v krajine, je povinný si pred cestou nechať vystaviť na imigračnom úrade v prefektúre bydliska tzv. re-entry permit, bez ktorého by mu vycestovaním tieto víza stratili platnosť.

Od novembra 2007 zaviedlo Japonsko **povinné snímanie biometrických dát** (tváre a odtlačkov prstov) ako súčasť imigračnej procedúry pri vstupe do krajiny pre cestujúcich nad 16 rokov okrem držiteľov diplomatických a služobných pasov.

Do Japonska je možné bezcolne možno dovieť veci osobnej potreby do hodnoty 200 000 JPY. Informácie sú na stránke. <http://www.customs.go.jp/english/summary/tariff.htm>.

Doprava a odporúčané dopravné spojenia:

Letecké spojenie so zahraničím zabezpečujú predovšetkým medzinárodné letiská v Tokiu (Narita, Haneda) a v Osake (letisko Kansai). Tieto letiská sú spojené s metropolou vlakovými spojeniami niekoľkých spoločností, ako aj priamou autobusovou linkou k hlavným hotelom.

Verejnú dopravu v Japonsku tvorí dobre organizovaný a vysoko funkčný systém, vrátane pohodlných a presných rýchlovlakov shinkansen, ktoré vzdialenosti medzi väčšinou veľkých miest prekonávajú priemernou rýchlosťou okolo 200 km za hodinu. Pri krátkodobej ceste do Japonska sa oplatí kúpiť tzv. Japan Rail Pass, ktorý oprávňuje počas stanoveného obdobia držiteľa na neobmedzené cestovanie železnicami spoločnosti JR, vrátane rýchlovlakov - shinkansen, vybranými autobusovými linkami a lodnými spojeniami. Pri cestách nad 500 km po Japonsku sa oplatí využiť letecké spojenie, ktoré je na približne tej istej cenovej úrovni ako rýchlovlak.

Vodičské preukazy SR v Japonsku neplatia, v prípade dlhodobého pobytu je možné si na dopravnom inšpektoráte v mieste bydliska požiadať o výmenu úradne preloženého národného vodičského preukazu za japonský. V prípade krátkodobého pobytu sú japonskými úradmi akceptované medzinárodné vodičské preukazy vydané podľa Ženevského protokolu najdlhšie po dobu 12 mesiacov (<http://www.jaf.or.jp/e/switch.htm>)

Ubytovanie:

Japonsko disponuje rozsiahlou sieťou ubytovacích zariadení v každom väčšom meste, vrátane hotelov v bezprostrednej blízkosti väčšiny vlakových staníc alebo letísk. Početne je najviac tzv. business hotelov alebo hotelov strednej a vyššej triedy, priemerná cena ubytovania v hotely biznis kategórie presahuje 100 EUR. Odporúča sa ubytovanie zabezpečiť vopred.

Zdravotné zabezpečenie:

Zdravotná starostlivosť v Japonsku je na veľmi vysokej úrovni. Popri štátnych zdravotných zariadeniach je k dispozícii i veľké množstvo súkromných zariadení, pričom ceny oboch sú porovnateľné. Existujú i zdravotnícke zariadenia, ktoré sa špecializujú na poskytovanie

zdravotnej starostlivosti v angličtine pre cudzincov. Cudzinci bez poistenia si musia akékoľvek ošetrovanie uhradiť. Vzhľadom na vysoké ceny zdravotníckych služieb vrátane liekov sa odporúča v prípade krátkodobého pobytu pred cestou do Japonska uzavrieť príslušné poistenie v SR.

V prípade dlhodobého pobytu je potrebné sa nechať poistiť v Japonsku buď prostredníctvom zamestnávateľa alebo individuálne cez tzv. National Health Insurance, ktoré zabezpečuje miestna administratíva (obecné úrady). Poistenie je možné až po registrácii miesta bydliska v Japonsku a obdržaní ID karty cudzinca (Alien Registration Card). Toto poistenie pokrýva 70 % všetkých liečebných nákladov vrátane liekov. Deti do 3 rokov (v niektorých prefektúrach Japonska aj viac) s prechodným alebo iným pobytom v Japonsku majú nárok na bezplatnú lekársku starostlivosť.

Sviatky a voľné dni, nevhodné na pracovné rokovania:

Okrem jednoduchých štátnych sviatkov sú v Japonsku tri obdobia v roku, kedy majú všetky úrady a väčšina firiem súvislé niekoľkodňové voľno a dopravné komunikácie v Japonsku ako aj medzinárodné lety z a do Japonska sú preťažené cestujúcimi. Sú to Nový rok (1-3. januára), tzv. Golden week v máji (celý prvý pracovný týždeň v máji) a japonské dušičky, tzv. obon (približne v polovici augusta). Naopak Vianoce ani Veľká noc nie sú v Japonsku dňami pracovného voľna.

Časový rozdiel:

Časový rozdiel je 7 hodín počas stredoeurópskeho letného času a 8 hodín počas stredoeurópskeho zimného času.

Dalšie dôležité informácie a kontakty:

Kontakt na veľvyslanectvo SR v Tokiu:

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky

2-11-33, Moto Azabu, Minato-ku

Tokio 106-0046, Japonsko

Telefón: +81-3-3451-2200

Fax: +81-3-3451-2244

Web: www.mzv.sk/tokio

E-mail: emb.tokyo@mzv.sk

Veľvyslanectvo Japonska v Bratislave

Hlavné námestie 1

Bratislava 1 811 01 Slovakia

Telefón: +421-2-5443-3124

Fax: +421-2-5443-2771

Dôležité telefónne čísla:

Polícia 110

Požiarňa a záchranná služba 119

Turistické informácie 03/3201 3331

Japan Helpline 0120-461997

Zoznam kontaktov a webových stránok významných ekonomických štátnych inštitúcií

Vládne inštitúcie:

- Úrad vlády
<http://www.cao.go.jp>
- Ministerstvo hospodárstva, obchodu a priemyslu
<http://www.meti.go.jp/english>
- Ministerstvo zahraničných vecí
<http://www.mofa.go.jp>

MINISTERSTVO

ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

- Ministerstvo obrany
http://www.jda.go.jp/e/index_.htm
- Ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu
<http://www.maff.go.jp/eindex.html>
- Ministerstvo pôdy, infraštruktúry a dopravy
<http://www.mlit.go.jp/english/index.html>
- Ministerstvo životného prostredia
<http://www.env.go.jp/en/index.html>

Ekonomické asociácie a organizácie v Japonsku:

- [Nippon Keidanren \(Japan Business Federation\)](http://www.keidanren.or.jp/)
<http://www.keidanren.or.jp/>
- [The Tokyo Chamber of Commerce & Industry](http://www.tokyo-cci.or.jp/english/index.html)
<http://www.tokyo-cci.or.jp/english/index.html>
- [Keizai Doyukai \(Japan Association of Corporate Executives\)](http://www.tokyo-cci.or.jp/english/index.html)
<http://www.tokyo-cci.or.jp/english/index.html>
- [Research Institute of Economy, Trade & Industry](http://www.rieti.go.jp/en/index.html)
<http://www.rieti.go.jp/en/index.html>
- [Japan Foreign Trade Council, Inc.](http://www.jftc.or.jp/english/home_e.htm)
http://www.jftc.or.jp/english/home_e.htm
- European Business Council in Japan
<http://www.ebc-jp.com/index.htm>
<http://www.eubusinessinJapan.eu/issues/import-export/about-import-export>

Dátum: 29.05.2023